СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 74. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 17. березня 1943. No. 74. Jersey City, N. J., Saturday, April 17, 1943. VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Будуть Вислані Більші Сили для Забезпечення Перед Японською Офензивою

Герберт В. Еват, австралійський міністер заграничних справ, заявився у своїй радіовій промові за те, щоби вислати проти Японії якнайбільші сили і не дати їй змоги зміцнити свої позиції. Мануель Квезон, президент Филипин, є теж за те, щоби не дозволити Японії на нові здобутки. Знову ген. МекАртур, добачуючи загрозу Австралії, домагається більшого числа літаків, передбачуючи нову велику японську офензиву, бо саме для цеї цілі вже є згромаджена велика японська фльота. Гері Л. Стимсон, секретар війни, заявив, що така поміч буде негайно вислана, але додав, що подібні домагання збільшення висилки літаків дістає Вашингтон теж і з інших теренів боїв.

РУЗВЕЛТ, ІДЕН, ТА ГРАНИЦІ ПОЛЬЩІ.

Юнайтед Прес подає з Лондону, що там говорять в політичних колах, що в часі розмов президента з Антоні Іденом, британським міністром заграничних справ, обидва прийшли до висновку, що треба привернути Польщі ті границі, які вона мала перед вибухом цеї війни.

Секретар стейту, Кордел Гол, запитаний журналістами, чи така розмова про границі Польщі з Росією була, заявив, що якби була то департамент стейту був би правдоподібно про це повідомлений. Виходить, що такої розмови не було.

ДВІ ФАЛЬШИВІ ПРОПАҐАНДИ, А НЕ ОДНА!

Американсько-польська ґазета „Наруд Польскі", накликуючи Раду Польонії збільшити польську пропаґанду в Америці й заложити ще одно інформаційне бюро, пише: „Російська пропаґанда, наприклад, намагається цілком фальшиво переконати американців, що східні землі Польщі, на які простягнув свої лабети Сталін, є землями російськими. Такої фальшивої пропаґанди Польща не може вести. Польща завжди опиралася на правді й від тої засади не відступить..."

Коби то так було, як пише ця ґазета! Якби польська пропаґанда опиралась на правді, то не писалаб про українські землі, що це польські землі. Червона Москва остільки розумніша і хитріша від польських пропаґандистів, що визнає ті землі „українськими" і прилучує їх до України принаймні формально, а польська пропаґанда пише про „польські землі" і прилучує їх до Польщі. Та для українського народу одна і друга пропаґанда є фальшива. Але треба признати, що большевицька пропаґанда куди хитріша і розумніша від польської.

ЗМІНИЛИ УКРАЇНСЬКУ НАЗВУ.

На нарадах мужів довіря „Союзу Освобожденія Галицкой і Подяремной Руси", що відбулися в Скрентоні в справі Общерусского Конгресу, реферував Н. Вакар про злуку західно-українських, західно-білорусских і карпаторусских земель з Росією. Він заявився за те, що треба заявити урядови в Вашингтоні й Обєднаним Державам, що „судьба карпаторусского, украінского та білорусского народу повинна вирішуватись не з точки інтересів Польщі, Чехословаччини чи Росії, а з точки погляду самих карпатороссів, білороссів і украінців". Ті народи, казав він, повинні мати право висказати свою волю, згідно з Атлянтійським Чартером. Погляди білорусів, карпаторосів і українців на ось такі справи, що відносяться до старого краю, повинні бути в Америці, на думку Вакара, обеднані, а американське громадянство і уряд повинні бути обзнакомлені з історією, культурою, потребами і цілями карпаторусского, білорусского та украінского відродження. Таке саме повинно бути зроблене й в Англії, казав Н. Вакар.

По тім докладі, на внесення свящ. Бержинця, збори рішили замінити уживані в докладі Вакара назви „український" і „український нарід" словами „малороссы" і „малорусский нарід".

Таке подає филаделфійська „Правда" з 9. квітня б. р. Секретар, що оголосив звіт про ці наради, каже, що сповняє волю зборів, але не може змінити назв у самім докладі без згоди автора.

ДРУГИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИЙ КАПЕЛЯН.

Українці греко-католики, що служать в канадійській армії, дістали вже другого військового духовника, яким є о. Теодозій Добко, ЧСВВ, що родився в Канаді, в Йорктоні, Саск. Рік тому назначено капеляном о. М. Т. Пелеха.

БРИТІЙЦІ Й ФРАНЦУЗИ ЗАХОПЛЮЮТЬ ВАЖНІ ВЕРХИ В ТУНІСІ

МОЛОДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВОЯК — ГЕРОЙ.

Читаємо в канадійсько-українській ґазеті „Новий Шлях":

„Ваш син, Франко Галик, помер у місцевому шпиталі внаслідок покалічення, отриманого підчас експльозії цього пополудня". Таку телеграму дістав у середу, 24. березня, виннілеґський українець, Кость Галик, батько Франка, від коменданта летунської військової станиці в Ярмут у Новій Шкоції. Франко одинокий син родини Галиків...

„Багато родин дістають тепер подібні короткі, але трагічні телеграми про своїх рідних у канадійській военній службі. Одначе випадок з бл. п. Франком Галиком небуденний. Молодий „иркрафтсмен" першої кляси, Франко Галик, помер від покалічення, яке дістав підчас ратування своїх товаришів-летунів. У середу пополудні попсувалося щось у великому військовому літакові на аеродромі в Ярмут і літак при злеті упав, заривишсь передом у землю. Галик із кількома товаришами з наземною літакової обслуги кинувся до літака ратувати чотирьох летунів, що в ньому находились. Мабуть ці летуни вже були мертві, але це Галика не спиняло. Він почав добуватися до них. Тоді літак експльодував і тяжко покалічив Галика. Також його помічники були покалічені, але не смертельно. Вибух був такий сильний, що потряс цілою околицею. Молодий герой помер по привезенню його до шпиталю. Смерть Франка була дуже болючою для рідних у Винніпеґу. Кілька днів перед траґедією його родичі дістали від нього листа, що приїде домів на Великодну відпустку. Замісць цього привезено його тіло до Винніпеґу...".

БРИТІЙСЬКІ І РОСІЙСЬКІ ЛІТАКИ БОМБАРДУЮТЬ ТРИ МІСТА В РАЙХУ.

ЛОНДОН. — Російські літаки підпалили німецькі порти на Балтику, Данціґ і Кеніґсберґ, а британські бомбовики доконали важкого рейду на промисловий осередок Штутґарт. В усіх трьох осередках видно було кольосальні експльозії.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Британська піхота заняла Джебель ель Анґ і Гейдос, ключеві пункти на дорозі до Тунісу. Аби цього доконати, піхота мусіла добути під огнем моздірів і легкої артилерії гору 2,204 стіп високу, що була в німецьких руках від середини грудня.

Тимчасом французькі відділи заняли Джебель Сефсуф та з гір били по ворожих оборонних лініях у напрямі Енфідавіл.

СОКОЛСКІ ПРО СОВЕТИ.

Джордж Е. Соколскі, відомий американський журналіст, що пише в нюйорськім часописі „Сан", дивується, що в Америці протестують проти вбивства совєтською владою соціялістів Ерліха і Альтера. Каже, що це повинно бути кожному відомим, що в Совєтах такі речі діялись і діються. Пише, між іншим, таке:

„Мусимо брати Сталіна таким, яким він є, якщо хочемо бути на добрій стопі з Росією. Росія не є краєм демократичним. Є то край політичного деспотизму, може навіть гіршого ґатунку ніж нацистівські німці. Ми є в союзі з деспотичним краєм. Але як довго той деспотичний край вигублює масово німців, нищить німецьку мілітарну силу, — то робить це на нашу користь. Та не дурім себе щодо Росії. Треба тільки памятати, що як хто є по нашій стороні, то є по нашому боці навіть і тоді, коли його приватні відносини нам не до вподоби".

Ще далі пише Соколскі що: „Можемо мати союзника, якого не потребуємо наслідувати. Сталін, наприклад, не толерує вільної преси, радія та забороняє навіть інакше думати. А в нас навпаки...".

ВІДПОВІДАТИ НА НАПАСТИ.

На напасть на меморандум Комітету Українців Канади в справі України, який вручено послом Глинкою канадійському урядови, яку помістив „Виндзор Дейлі Стар", відповів у тійже газеті інж. Богдан Зелений. Та відповідь є в сьогоднішнім числі „Юкрейн Віклі". Вона вказує нашим тут родженим, що коли може обороняти слушну українську справу людина, що роджена і вихована в старім краю, то куди лекше моглиб це робити тут роджені й виховані наші професіоналісти. Тим не кажемо, що ніхто з них цього не робить. Тільки стверджуємо, що таких є дуже мале число.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

АБИ АРСЕНАЛ ДЕМОКРАТІЇ БУВ У ПОВНІМ РУХУ

Комісія воєнної робочої сили подала устами свого містопредсідника на зборах Американського Хемічного Товариства, що вона виробила плян повного використання робочої сили краю. Плян має на цілі найти робітників, аби удержувати арсенал демократії в повнім ході, а програма її обіймає заходи для здержання перемовлювання робітників і нагромаджування робітників, боротьбу проти абсентизму й вишукування робіт, нарешті боротьбу проти упередження супроти певних кляс робітників.

Комісія вийшла зо заложення, що найважнішим засобом для повного використання матеріялу людської праці є таки здержання витрати робочої сили. Такі витрати мають передовсім місце при переміні з одної роботи на іншу. Тому комісія постаралася за зорганізування цілої низки місцевих комітетів стабілізації праці. Вона обдумує пляни для здержання перемовлювання робітників роботодавцями з одної фабрики до другої, і те постійне шукання кращої праці деякими робітниками, мандруючими з одної роботи до другої.

Незвичайно цікавою є заява Комісії проти дискримінації, бо тут до справи підійдено відай у перше зо становища використання праці. Радить Комісія поборювати не тільки упередження деяких підприємців до наймання жінок, але й упередження супроти муринів, чи навіть супроти робітників у певному віці. Комісія стоїть на становищі, що нормально не мається брати під увагу при найманні ніодної з таких справ, а тільки здоровля робітника, його здібність чи вправу. Лише тоді, каже Комісія, буде арсенал демократії працювати повною парою.

Україна Небезпечний Край

Берн, Швайцарія, (ОНА). — Як німці здобули українські землі, то негайно зорганізували господарські кооперативи, кольонізаційні спілки і кликали всі західно-европейські народи їхати на загарбані німцями землі, щоб їх експльоатувати. Були такі, що послухали закликів націстської еліти і поїхали, але довго там не попасали. Втративши вложені на експльоатацію чужих земель гроші, час і труд, вони вертались назад до рідних осель і нарікали, що їх німецькі культуртреґери обманули. Кажуть, що на Україну посунули тисячі всякого роду охотників, котрі були ласі чужим добром збагатитися але як приїхали там, то населення так зимно їх стрінуло, так ворожо до них поставилось, що німецькі й голяндські кольоністи собі сказали: краще вертаймо додому. І вернули. Тисячі їх. Тепер вже їх медом ніхто на Україну не заманить.

Те саме й з німецьким військом. Кажуть, що як німецький вояк має виїздити на східний фронт, то так вибирається, як на той світ. З усіми прощається, просить відпущення гріхів і з трепетом жалується, що його посилають там, звідки мало хто живим вертає, хіба калікою. Про совєтську армію в Німеччині ходять неймовірні вістки, що нібито вона складається з надзвичайних великанів, яких ні вогонь, ні кулі не чіпаються. Як батьки виправляють сина на російський фронт, то виглядає, що вони похорон справляють. Всі плачуть, нарікають і питаються, коли вже та різанина скінчиться.

„Берлінер Берзен Цайтунг" пише, що як німці йшли здобувати Україну, то вони собі гадали, що український нарід прийме їх як визволителів з большевицького ярма, але пізніше переконалися, що це був самообман, за який німецька армія мусіла дорого заплатити. Німецький вояк в Україні, пише згадана ґазета, мусить бути приготований на все. Він не може ні спокійно спати, ні ходити без зброї, бо не знає відки і коли на нього нападе ворог. І то не лиш на фронті, але й в тилах, бо ворожа армія часто пробивається через боєву лінію і нападає ззаду. Вони перериваають комунікаційну лінію, якою можна дістати поміч і нападають з такою силою, перед якою наша німецька армія мусить капітулювати. Це буває досить часто. Вороже до нас місцеве населення помагає червоній армії і переховує та прохарчовує повстанців. Всі спроби до співпраці з німцями не довели до нічого і часто-густо приходиться трактувати цивільне населення на рівні з ворожою армією.

ВІДЧИТ ПРОФ. РУДНИЦЬКОГО В ПОЛЬСЬКІМ НАУКОВІМ ІНСТИТУТІ.

Польський Науковий Інститут в Ню Йорку (37 Іст 36 вулиця) запросив проф. Антона Рудницького виголосити відчит на тему „Роля музики в українській культурі". Відчит, що відбудеться вечером в понеділок 19. квітня б. р. влаштовує історична секція Інституту, якої предсідником є проф. Оскар Галецкі, директор цього Інституту, що то заступає на еміграції Польську Академію Наук.

НА ГОСПОДА БОГА І ОБЄДНАНІ ДЕРЖАВИ.

ОНА подає з Швайцарії згадку про людину, що прибула з Словаччини, а яка розповідає про те, що ті з українських провідників, що думали, що при помочі Гітлера вдасться відбудувати самостійну українську державу, дуже розчарувались, бо німці поводяться з українцями як і з всіми іншими народами завойованих ними країв. Тепер, каже згадана людина, ті з українських політиків, що рахували на німців, ломлять руки і жалують того та добачують ратунок в Обєднаних Державах і в Бозі, що „справедливий і не допустить нової неволі над українським народом". Тою „новою неволею" мав би бути Совєтський Союз.

ЗЛІКВІДОВАНА КАТЕДРА ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ.

Не зважаючи на заходи великого числа поляків, що живуть в Милвокі, як теж і в стейті, буде зліквідована дотеперішня катедра польської мови в стейтовім університеті, бо леґіслятура не ухвалила грошей на удержання цеї катедри, хоч треба всього $7,000, що моглиб легко зложити самі поляки з Мілвокі.

А СКІЛЬКИ МИ МАЄМО?

„Рада Польонії" має зібраних $750,000 на ратування поляків. Але не знає що з ними робити. Доражують їй вислати якусь частину на ратування польських дітей на Близькому Сході, куди їх перевезено з Росії, а ратувати яких взиває польський епископ Ґавліна.